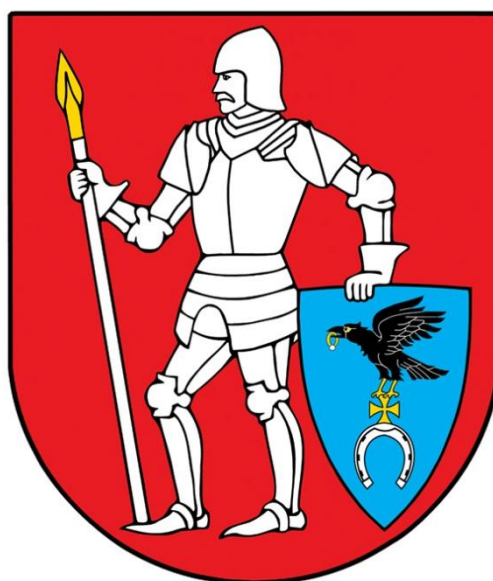

Załącznik do uchwały nr
Rady Gminy Kulesze Kościelne
z dnia2015 r.

Strategia Rozwoju Gminy Kulesze Kościelne na lata 2015-2022

Kulesze Kościelne, październik 2015

WPROWADZENIE

Dokument Strategii Rozwoju Gminy Kulesze Kościelne na lata 2015-2022 obejmuje syntetyczną diagnozę wspólnoty lokalnej, bilans strategiczny w kategoriach sił i słabości oraz szans i zagrożeń (analizą SWOT), a także rozstrzygnięcia strategiczne.

Założenia dotyczące dokumentu Strategii oraz procesu pracy nad jej opracowaniem zostały określone w następujący sposób:

1. Perspektywa planowania: 2022,
2. Decyzje zawarte w strategii rozwoju będą służyły mieszkańcom Gminy,
3. Strategia będzie najogólniejszym dokumentem planistycznym Gminy i tym samym będzie nadrzędna w stosunku do pozostałych dokumentów przyjętych przez władze Gminy,
4. Kończącą akceptację strategii podejmuje Rada Gminy w drodze uchwały,
5. Przygotowanie strategii i jej realizacja będzie uwzględniała zasady zrównoważonego rozwoju,
6. Zadaniem strategii rozwoju jest ułatwienie władzom samorządowym utrzymania głównych długookresowych kierunków rozwoju Gminy,
7. Strategia będzie wskazywała zadania wspólne partnerów społecznych,
8. Realizacją strategii będą kierowały władze Gminy.
9. Strategia opracowana jest z udziałem przedstawicieli społeczności Gminy,
10. Cele strategii rozwoju zostaną poddane konsultacji społecznej,
11. Strategia będzie spójna z zamierzeniami zawartymi w zewnętrznych dokumentach planistycznych.

Ustalenia zawarte w strategii rozwoju stanowią podstawę do prowadzenia przez władze gminy długookresowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego. Wokół jej ustaleń koncentrują się działania władz samorządowych, zmierzające do zapewnienia jak najlepszych warunków życia mieszkańców gminy oraz tworzenia sprzyjających podstaw dla dalszego rozwoju gospodarczego.

Dokument ten jest również narzędziem kierowania i intensyfikowania współpracy z partnerami samorządowymi, prywatnymi i pozarządowymi w układzie zarówno lokalnym, jak i regionalnym.

Strategia Rozwoju Gminy Kulesze Kościelne kładzie nacisk na zrównoważony rozwój Gminy (bazujący na zintegrowaniu polityki środowiskowej, gospodarczej, przestrzennej i społeczno-kulturowej), prowadzący w efekcie do poprawy jakości życia mieszkańców

i budowania jego trwałych podstaw ekonomicznych, przy poszanowaniu dla wartości środowiska przyrodniczego.

Strategia jest efektem prac i zaangażowania przedstawicieli samorządu, jednostek organizacyjnych gminy, przedsiębiorców i lokalnych liderów życia społecznego, Strategia stanowi nie tylko narzędzie prowadzenia polityki rozwoju lokalnego i regionalnego, ale również syntezę świadomych wyborów i rekomendacji przedstawicieli różnych społeczności tworzących wspólnotę samorządową.

Zapisy Strategii stanowią zatem determinantę decyzji merytorycznych, organizacyjnych i finansowych podejmowanych przez władze samorządowe. Dokument jest także odpowiedzią na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o Strategię, jak również skuteczną próbą dostosowania się do standardów europejskich.

Jej zadaniem jest odważne, lecz jednocześnie realistyczne zaprogramowanie rozwoju i modernizacji jednostki samorządowej, ze szczególnym uwzględnieniem wszystkich zasobów i atutów, które Gmina Kulesze Kościelne posiada, na rzecz rozwoju i poprawy poziomu i jakości życia mieszkańców. Strategia stanowi podstawę dla efektywnego wykorzystania przez gminę środków rozwojowych, zarówno krajowych, jak i z Unii Europejskiej, na realizację celów społeczno-gospodarczych, a zarazem podstawę do pomnażania ilości środków przez szybszy i efektywniejszy wzrost gospodarczy.

Strategia rozwoju gminy Kulesze Kościelne składa się z następujących części:

- wprowadzenie,
- diagnoza społeczno-gospodarcza gminy,
- analiza SWOT
- wizja i misja gminy,
- plan operacyjny Strategii – cele strategiczne i operacyjne, kierunki interwencji (proponowane zadania i projekty),
- systemu monitorowania Strategii.

Obszary kluczowe, kierunki działań strategicznych i główne zadania sformułowane w „Strategii Rozwoju Gminy Kulesze Kościelne na lata 2015-2022” są zgodne z zapisami w dokumentach strategicznych na poziomie powiatowym, wojewódzkim, krajowym i europejskim:

- „Strategii Europa 2020. Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”,
- „Strategii Rozwoju Kraju 2020”,

- „Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020”,
- „Strategii Rozwoju Powiatu Wysokomazowieckiego 2002-2015”.

Pozwala to wzmacniać efekty rozwojowe poprzez jednoznaczne określanie kluczowych kierunków interwencji. Jednocześnie prowadzi do koncentracji środków publicznych na jasno zdefiniowanych celach rozwojowych.

I. Diagnoza społeczno – gospodarcza gminy

1. Środowisko przyrodnicze i przestrzeń Gminy Kulesze Kościelne

Gmina położona jest w powiecie wysokomazowieckim, w województwie podlaskim. Od północy graniczy z gminą Rutki i Kobylin Borzomy, od zachodu z gminą Kołaki Kościelne, od południa z Wysokie Mazowieckie, od wschodu z gminą Sokoły. Terytorium Gminy obejmuje powierzchnię 115,4 km². Siedzibą organów Gminy jest miejscowość Kulesze Kościelne.

Wspólnotę samorządową Gminy Kulesze Kościelne tworzą z mocy prawa mieszkańcy sołectw: Chojane – Bąki, Chojane – Gorczany, Chojane – Pawłowięta, Chojane – Piecki, Chojane – Sierocięta, Chojane – Stankowięta, Czarnowo – Biki, Faszczce, Gołasze – Dąb, Gołasze Mościckie, Grodzkie Szczepanowięta, Kalinowo – Solki, Kulesze Kościelne, Kulesze – Litewka, Kulesze – Podawce, Kulesze Podlipne, Leśniewo – Niedźwiedź I, Leśniewo- Niedźwiedź II, Niziołki – Dobki, Nowe Grodzkie, Nowe Kalinowo, Nowe Wykno, Stara Litwa, Stare Grodzkie, Stare Kalinowo, Stare Niziołki, Stare Wykno, Stypułki – Giemzino, Tybory Uszyńskie, Wnory – Pażochy, Wnory – Wiechy, Wnory – Wypychy.

Powierzchnia gminy wynosi 9,05% powierzchni powiatu wysokomazowieckiego, a także 0,57% powierzchni województwa podlaskiego. Gminę Gmina Kulesze Kościelne leży pomiędzy drogą krajową nr 8 Warszawa – Białystok, drogą nr 66 Zambrów – Wysokie Mazowieckie – Bielsk Podlaski oraz po północnej stronie linii kolejowej Warszawa – Białystok.

Obszar gminy Kulesze Kościelne zlokalizowany jest w obrębie mezoregionu Wysoczyzny Wysokomazowieckiej wchodzącej w skład większej jednostki strukturalnej (makroregionu) Niziny Północno – Mazowieckiej.

Teren gminy należy pod względem hydrologicznym do dorzecza rzeki Narwi. Odwadniany jest on przez dwie mniejsze zlewnie rzek Śliny i Jabłonki. Stan sanitarny cieków jest zadowalający, gdyż nie występują potencjalne źródła zanieczyszczenia (np. zakłady przemysłowe, fermy hodowlane). Jednym poważnym zagrożeniem stanu czystości wód pozostają chemiczne środki ochrony roślin i nawozy mineralne.

Warunki glebowe na terenie gminy są zróżnicowane: od dobrych w części wschodniej do słabych i bardzo słabych w części centralnej i zachodniej. W części wschodniej dominują gleby pszenno – żytnie i pszenne dobre, zaliczane do klasy bonitacyjnej IIIa i IIIb. Najczęściej są to gleby bielcowe lub brunatne wytworzone z glin lub utworów pyłowych. W części centralnej i środkowej dominują gleby nie podlegające ochronie przed zmianą użytkowania. Są to gleby żytnio – ziemniaczane słabe z małym udziałem zbożowo – pastewnych słabych, należących do V klasy bonitacyjnej. Wśród nich wyróżnić można gleby brunatne i bielcowe, wytworzone z piasków gliniastych, pylastych. W podłożu często spotyka się piaski luźne. Są one ubogie w składniki pokarmowe, łatwo przepuszczalne i wrażliwe na niedobory wilgoci.

Wiek większości lasów wynosi powyżej czterdziestu lat, co oznacza, iż lokują się w trzeciej i wyższych klasach wieku. Lasy należące do tych grup wiekowych odznaczają się z reguły korzystnymi warunkami do uprawiania różnych form rekreacji. Siedliska owych lasów są świeże i żyzne, odznaczające się dużą odpornością oraz korzystnym mikroklimacie. Większe, zwarte kompleksy leśne występują w zachodniej części gminy. Obszar ten charakteryzuje się słabszymi glebami, co w konsekwencji przynosi uboższe siedliska boru świeżego, który dominuje w tych kompleksach leśnych. W wschodniej części, gdzie gleby są zasobniejsze, występują żyzne siedliska boru mieszanego świeżego, lasu mieszanego i lasu świeżego. Doliny i lokalne zagłębienia terenu odznaczają się siedliskami wilgotnymi i bagiennymi.

2. Gospodarka i rynek pracy Gminy Kulesze Kościelne

W roku 2014 w gminie Kulesze Kościelne zarejestrowanych było 153 podmiotów gospodarczych. Sektor publiczny reprezentowało 8 podmiotów, a prywatnych 145.

Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON
(stan w dniu 31 XII)

ogółem	153
sektor publiczny	8
sektor prywatny	145
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	23
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	0
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	9
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1
Sekcja F - Budownictwo	24
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	40
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	8
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2
Sekcja J - Informacja i komunikacja	0
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	3
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7
Sekcja P - Edukacja	5
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	5
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	9
Sekcja U - Organizacje i zespoły eksterytorialne	0

Źródło: Dane GUS

Na terenie gminy jest 747 gospodarstw rolnych. Najwięcej gospodarstw jest w przedziale między 10 a 15 ha.

Tabela 2. Liczba gospodarstw wg powierzchni

Zakres powierzchni	Ilość gospodarstw
1,0 – 1,4999 ha	37 szt.
1,5 – 1,9999 ha	33 szt.
2,0 – 2,9999 ha	43 szt.
3,0 – 4,9999 ha	93 szt.
5,0 – 6,9999 ha	41 szt.
7,0 – 9,9999 ha	83 szt.
10,0 – 14,9999 ha	156 szt.
15,0 – 19,9999 ha	102 szt.
20,0 – 29,9999 ha	113 szt.
30,0 – 49,9999 ha	40 szt.
50,0 – 99,9999 ha	6 szt.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2014 udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 5,8 %. Ogółem zarejestrowanych bezrobotnych było 113 osób, natomiast pracujących 90 osób.

Tabela 3. Liczba osób bezrobotnych i pracujących w gminie Kulesze Kościelne.

	Jednostka miary	2014
BEZROBOCIE REJESTROWANE		
Bezrobotni zarejestrowani wg płci		
ogółem	osoba	113
mężczyźni	osoba	51
kobiety	osoba	62
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci		
ogółem	%	5,8
mężczyźni	%	4,7
kobiety	%	7,2
PRACUJĄCY WEDŁUG INNEGO PODZIAŁU NIŻ PKD		

	Jednostka miary	2014
Pracujący wg płci		
ogółem	osoba	90
mężczyźni	osoba	17
kobiety	osoba	73

Źródło: Dane GUS

Struktura użytkowania gruntów w gminie w roku 2014 przedstawiała się następująco. Z powierzchni ogólnej, która wynosi 11 532 ha użytki rolne zajmowały 7 997 ha, lasy i grunty leśne 3 083 ha, grunty pod wodami 13 ha, grunty zabudowane i zurbanizowane 376 ha, nieużytki 63 ha.

Tabela 4. Struktura użytkowania gruntów w gminie Kulesze Kościelne w roku 2014

POWIERZCHNIA GEODEZYJNA KRAJU (DANE GUGIK)		
Powierzchnia		
ogółem w ha	ha	11532
ogółem w km2	km2	115
Powierzchnia geodezyjna kraju według kierunków wykorzystania		
powierzchnia ogółem	ha	11532
powierzchnia lądowa	ha	11519
użytki rolne razem	ha	7997
użytki rolne - grunty orne	ha	5407
użytki rolne - sady	ha	12
użytki rolne - łąki trwałe	ha	970
użytki rolne - pastwiska trwałe	ha	1344
użytki rolne - grunty rolne zabudowane	ha	235
użytki rolne - grunty pod stawami	ha	1
użytki rolne - grunty pod rowami	ha	28
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	ha	3083
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - lasy	ha	3066
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - grunty zadrzewione i zakrzewione	ha	17
grunty pod wodami razem	ha	13
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	ha	9
grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	ha	4
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	ha	376
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe	ha	5
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe	ha	1

grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane	ha	5
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	ha	3
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - drogi	ha	273
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - kolejowe	ha	84
grunty zabudowane i zurbanizowane - użytki kopalne	ha	5
nieużytki	ha	63

3. Społeczeństwo i jakość życia w Gminie Kulesze Kościelne

Zgodnie z informacjami USC na dzień 31 grudnia 2014 r. gmina liczyła 3225 mieszkańców. Gęstość zaludnienia to 28 osób na 1 km².

Tabela 5. Statystyka mieszkańców wg wieku i płci

Wiek	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem
0-2	49	45	94
3	20	18	38
4-5	26	41	67
6	18	23	41
7	22	18	40
8-12	85	76	161
13-15	58	49	107
16-17	41	38	79
18	18	21	39
19-65	1089	0	1089
19-60	0	858	858
> 65	220	0	220
> 60	0	392	392
ogółem	1646	1579	3225

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Stanu Cywilnego w Kuleszach Kościelnych

Tabela 6. Statystyka ludności. Liczba osób zameldowanych na pobyt stały w poszczególnych miejscowościach gminy. Stan na koniec 2014 roku.

Miejscowość	Liczba mieszkańców
Chojane - Bąki	18
Chojane – Gorczyany	54
Chojane - Pawłowieża	104
Chojane - Piecki	62
Chojane - Sierocięta	102
Chojane - Stankowieża	73

Czarnowo - Biki	104
Faszcze	107
Gołasje Mościckie	138
Gołasje – Dąb	153
Grodzkie Szczepanowięta	68
Kalinowo – Solki	98
Kulesze Kościelne	370
Kulesze Podlipne	36
Kulesze – Litewka	73
Kulesze – Podawce	70
Leśniewo – Niedźwiedź I	62
Leśniewo – Niedźwiedź II	38
Niziołki – Dobki	65
Nowe Grodzkie	88
Nowe Kalinowo	55
Nowe Wykno	247
Stara Litwa	79
Stare Grodzkie	116
Stare Kalinowo	107
Stare Niziołki	69
Stare Wykno	184
Stypułki- Giemzino	71
Tybory Uszyńskie	61
Wnory – Pażochy	92
Wnory - Wiechy	149
Wnory - Wypychy	112
OGÓLEM	3225

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Stanu Cywilnego w Kuleszach Kościelnych

Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem wynosi 60,7 %.

W gminie występuje ujemny przyrost naturalny.

Tabela 7. Dane oraz wskaźniki dotyczące ludności w 2014 r.

Wskaźnik obciążenia demograficznego		
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	64,8
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	105,9

ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	33,3
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem		
w wieku przedprodukcyjnym	%	19,1
w wieku produkcyjnym	%	60,7
w wieku poprodukcyjnym	%	20,2
Współczynnik feminizacji		
ogółem	osoba	96
Gęstość zaludnienia oraz wskaźniki		
ludność na 1 km ²	osoba	28
zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	osoba	-10,9
URODZENIA I ZGONY		
Ruch naturalny wg płci		
Urodzenia żywe		
ogółem	-	32
mężczyźni	-	14
kobiety	-	18
Zgony ogółem		
ogółem	-	36
mężczyźni	-	21
kobiety	-	15
Przyrost naturalny		
ogółem	-	-4
mężczyźni	-	-7
kobiety	-	3
Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny na 1000 ludności		
urodzenia żywe na 1000 ludności	-	10,0
zgony na 1000 ludności	-	11,24
przyrost naturalny na 1000 ludności	-	-1,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji GUS

Pod względem zasobów mieszkaniowych przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 osobę to 33,4 m², natomiast 1 mieszkania 126,1 m². Sieć wodociągowa w gminie jest dobrze rozwinięta. Wszystkie miejscowości są w nią wyposażone. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca kształtuje się na poziomie 85,3 m³ rocznie. 659 gospodarstw domowych objętych jest systemem zbiórki odpadów.

Istniejąca sieć dróg powiatowych i gminnych pozwala na sprawne komunikowanie się wewnątrz gminy, a także ze stolicą powiatu i ważnymi drogami krajowymi. Infrastrukturę komunikacyjną należy określić jako dobrze rozwiniętą. Powierzchnia dróg gminnych w poszczególnych miejscowościach wynosi 190.1253 ha, natomiast ogólna powierzchnia dróg wewnętrznych na terenie gminy 1.2899 ha. Ogółem dróg gminnych jest 191.4152 ha, tj. 375,55 km.

Tabela 8. Drogi gminne w poszczególnych wsiach.

Miejscowość	Hektary	Metry	Liczba dróg
Chojane - Bąki	1.710	2077	4
Chojane – Gorczany	3.950	3205	7
Chojane - Pawłowieża	5.840	3740	7
Chojane - Piecki	2.160	7275	11
Chojane - Sierocięta	4.430	5164	11
Chojane - Stankowieża	4.0463	8487	11
Czarnowo - Biki	8.0214	11696	17
Faszcze	8.580	10756	16
Gołasje Mościckie	8.5009	12206	23
Gołasje – Dąb	19.4290	25479	27
Grodzkie Szczepanowieża	6.7420	13171	9
Kalinowo – Solki	4.8731	7590	16
Kulesze Kościelne	2.7260	3726	14
Kulesze Podlipne	1.6014	1279	5
Kulesze – Litewka	4.1010	5663	12
Kulesze – Podawce	3.3470	4232	6
Leśniewo – Niedźwiedź	4.210	4870	3
Niziołki – Dobki	6.1820	7989	8
Nowe Grodzkie	4.770	7509	11
Nowe Kalinowo	2.330	3128	2
Nowe Wykno	7.9390	20689	32
Nowe Wiechy	1.280	2290	6
Stara Litwa	1.3742	2779	3
Stare Grodzkie	7.250	10677	14
Stare Kalinowo	6.460	7650	9
Stare Niziołki	4.5620	9776	15
Stare Wykno	21.510	28843	28
Stypułki- Giemzino	5.970	10629	13
Tybory Uszyńskie	3.659	4843	8
Wnory – Pażochy	10.870	13515	22
Wnory - Wiechy	4.970	7132	14
Wnory - Wypychy	6.7310	10605	13
RAZEM	190.1253 ha	278 670	397

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Obecnie w gminie znajduje się Zespół Szkół składający się ze Szkoły Podstawowej z Oddziałem Przedszkolnym i Gimnazjum. Do Szkoły Podstawowej uczęszcza 211 uczniów,

do Gimnazjum 90. Działa również Punkt Przedszkolny, w którym jest 28 przedszkolaków. Zatrudnionych jest 35 pracowników dydaktycznych. Dzieci i młodzież mogą korzystać z hali sportowej i wielofunkcyjnego boiska przy Zespole Szkół oraz boisk w Nowym Wyknie i Kalinowie - Solkach. Bazę sportowo – rekreacyjną stanowią również stawy w miejscowości Czarnowo – Biki, Faszczce, Kalinowo – Solki oraz Wnory – Wiechy, a także place zabaw w Starym Wyknie i w Kuleszach Kościelnych przy ul. Wesołej.

Na terenie gminy jest Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej oraz Gabinet Stomatologiczny. Funkcjonuje również 1 apteka. W 2014 roku udzielono 8006 porad podstawowej opieki zdrowotnej.

Na obszarze Gminy działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który realizuje zadania własne gminy oraz zadania z zakresu administracji rządowej zlecone gminie na mocy przepisów ustawowych. W roku 2014 z pomocy GOPS w zakresie realizacji ustawy o pomocy społecznej korzystało 85 rodzin, natomiast 207 rodzin pobierało świadczenia rodzinne.

Na terenie Gminy działają 4 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, skupiając łącznie 147 strażaków ochotników. Jednostki dysponują łącznie 4 wozami przeznaczonymi do różnego typu zadań w tym 2 samochody JELCZ 004.

Siedzibą Biblioteki Publicznej jest miejscowość Kulesze Kościelne, a terenem działania jest obszar gminy Kulesze Kościelne. Biblioteka liczy 116 czytelników a księgozbiór 13 254 wol.

Infrastrukturę edukacyjno-kulturalną i sportową tworzy również Centrum Kulturalno – Edukacyjne w Kuleszach Kościelnych. Przy Centrum istnieją i działają: Zespół muzyczny „Rokietnica”, Zespół taneczny „Magnetic”, „Młode Talenty”, Koło Gospodyń Wiejskich „Kulesianki” oraz Klub Seniora. Miejscem spotkań i integracji jest również Świetlica Wiejska w Nowych Grodzkich.

Ze względu na położenie w obrębie obszaru gleb dobrej jakości, średniej lesistości, skromnej sieci hydrograficznej, sprowadzającej się do niewielkich cieków oraz brak większej liczby obiektów zabytkowych, które mogłyby stać się potencjalnymi obiektami zainteresowania w gminie nie jest rozwinięta funkcja turystyczna. Jednakże gmina dysponuje licznymi terenami dające możliwość uprawiania różnorodnych form rekreacji. Warto zobaczyć: kościół murowany w stylu neogotyckim, zbudowany w latach 1911-1926, plebanię drewnianą wybudowaną w 1874 r., ruiny grodziska otoczone wałem, konstrukcji ziemno – drewniano - kamiennej pochodzące ze średniowiecza, dąb wpisany do rejestru ochrony środowiska jako pomnik przyrody.

II. Analiza SWOT

Diagnoza stanu faktycznego jest nieodzowną fazą planowanych zmian w tematyce rozwoju lokalnego. Diagnoza daje możliwość poznać problemy i słabe strony oraz dostrzec możliwe obszary działania, w których można stan ten zmienić. W tym zakresie najpopularniejszą i najbardziej obiektywną metodą jest metoda SWOT. Jest to analiza słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń. Jej nazwa to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (strengths), słabe strony (weaknesses), szanse (opportunities) i zagrożenia (threats).

S ---- STRENGTHS czyli silne strony

W --- WEAKNESSES czyli słabe strony

O --- OPPORTUNITIES czyli okazje

T --- THREATS czyli zagro_enia

Silne i słabe strony traktowane są jako czynniki wewnętrzne, na które społeczność lokalna ma wpływ, natomiast szanse i zagrożenia jako czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki.

Silne strony	Słabe strony
Brak przemysłu zanieczyszczającego środowisko;	Niski poziom atrakcyjności turystycznej gminy;
Gmina estetyczna, spokojna;	Słabo rozwinięta sieć handlowa i gastronomiczna;
Bardzo dobrze rozwinięta sieć wodociągowa (pełne zwodociągowanie gminy), zmodernizowana hydrofornia;	Brak bazy noclegowej na terenie gminy;
Wystarczająco gęsta sieć dróg gminnych;	Brak firm produkcyjnych;
Rolniczy charakter gminy sprzyjający rozwojowi rolnictwa, hodowli zwierząt gospodarczych i produkcji mleka;	Brak rynków zbytu produktów rolnych – spółdzielni, grup producenckich;
Potencjał dla rozwoju sportu i rekreacji – dostępna infrastruktura sportowa – hala sportowa, boiska;	Niewystarczająca jakość nawierzchni części dróg na terenie gminy;
Dobra baza dydaktyczna w Zespole Szkół i infrastruktura wspomagająca;	Brak mieszkań gminnych (komunalnych) i socjalnych;
Funkcjonowanie w szkole stołówki szkolnej;	Brak oferty opieki dla dzieci do lat 3;
Wysoko wykwalifikowana kadra	Brak instytucji zapewniających opiekę nad osobami starszymi;
	Brak perspektyw dla młodzieży;

<p>pedagogiczna;</p> <p>Dobrze zorganizowany dowóz dzieci do szkół;</p> <p>Zaradność i pracowitość mieszkańców;</p> <p>Aktywność gospodarcza społeczeństwa;</p> <p>Duży potencjał Centrum Kulturalno – Edukacyjnego oraz infrastruktury społeczno – kulturalnej, funkcjonowanie świetlic wiejskich;</p> <p>Działalność Koła Gospodyń Wiejskich oraz Klubu Seniora;</p> <p>Rozwinięta sieć straży pożarnej na terenie gminy;</p>	<p>Niski poziom wyników egzaminów uczniów;</p> <p>Brak lokalnych liderów;</p> <p>Małe zainteresowanie rozwijaniem talentów uczniów;</p> <p>Nie w pełni wykorzystane zasoby bazy kulturalnej gminy;</p> <p>Ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej, usług rehabilitacyjnych oraz profilaktyki zdrowotnej i geriatrycznej;</p> <p>Niedostateczna ilość miejsc pracy;</p> <p>Brak sieci kanalizacyjnej;</p> <p>Niewystarczająca ilość zbiorników wodnych;</p> <p>Brak wykorzystania odnawialnych źródeł energetycznych;</p> <p>Zły stan niektórych budynków infrastruktury publicznej;</p> <p>Niedostateczny kapitał własny gminy;</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Możliwość pozyskania funduszy Unii Europejskiej w perspektywie 2014-2020;</p> <p>Rozwój nowych technologii (np. w dziedzinie komunikacji, dostępu do informacji);</p> <p>Wykorzystanie nowych technologii energetycznych bazujących na odnawialnych źródłach energii;</p> <p>Promocja aktywnego wypoczynku i turystyki wiejskiej, turystyki weekendowej oraz agroturystyki;</p> <p>Wykorzystanie potencjału gminy w zakresie sektora usług;</p> <p>Zainteresowanie inwestorów zewnętrznych terenami gminy;</p> <p>Rozwój aktywności obywatelskiej i sektora organizacji pozarządowej odpowiedzialną na problemy społeczne;</p>	<p>Starzejące się społeczeństwo, ujemny przyrost naturalny;</p> <p>Migracja zarobkowa mieszkańców do miast oraz za granicę;</p> <p>Częste zmiany przepisów prawnych, różnice w interpretacji prawa;</p> <p>Niedostateczne dofinansowanie zleconych zadań gminy;</p> <p>Skomplikowane procedury pozyskiwania środków europejskich;</p> <p>Zbyt niska dynamika wzrostu dochodów własnych gminy w wyniku kryzysu gospodarczego;</p> <p>Spadek opłacalności produkcji rolnej oraz brak rynków zbytu dla produktów gospodarstw rolnych;</p> <p>Niska opłacalność gospodarstw rolnych;</p>

<p>Korzystanie przez mieszkańców z różnorodnych form dokształcania i podnoszenia kwalifikacji;</p> <p>Współpraca w ramach Lokalnej Grupy Działania;</p> <p>Współpraca z innymi samorządami i organizacjami;</p> <p>Korzystne zmiany w polityce prorodzinnej;</p>	
--	--

III. Wizja i misja gminy

Wizja rozwoju Gminy to pożądaný obraz przyszłości jednostki, jej sytuacji gospodarczej i społecznej za kilka lat. Stanowi pewien stan docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota samorządowa (władze lokalne i partnerzy społeczno-gospodarczy) wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych przewag oraz szans pojawiających się w otoczeniu.

Obraz określony zapisami wizji, przewiduje stworzenie warunków do trwałego, zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego Gminy Kulesze Kościelne.

Wizja stanowi odpowiedź na oczekiwania i aspiracje mieszkańców, a jednocześnie ma na celu ukształtowanie wizerunku jednostki, który chce ona osiągnąć na koniec założonego horyzontu czasowego tj. w roku 2022.

Wnioski płynące z dotychczasowej analizy słabych i silnych stron oraz potencjalnych szans i zagrożeń, a także konsultacje z mieszkańcami pozwoliły na opracowanie jednolitego i spójnego zapisu, której nadano następujące brzmienie:

Gmina Kulesze Kościelne –mała ojczyzna, miejsce przyjazne do życia, prowadzenia działalności gospodarczej i realizacji własnych aspiracji. Gmina o wyspecjalizowanym i nowoczesnym rolnictwie, z długimi tradycjami. Pełna aktywnych, przedsiębiorczych i zintegrowanych mieszkańców.

Kluczowym elementem niniejszej strategii jest misja rozwoju – naczelny cel rozwoju Gminy, wokół którego powinny koncentrować się działania różnych lokalnych instytucji publicznych, środowisk i organizacji społeczno-gospodarczych.

Misja jest szczególnym rodzajem wartości spajającym społeczność lokalną, hasłem które zachęca do działania grupy jak i pojedynczych ludzi, w pełni oddaje aspiracje mieszkańców i służy długofalowemu rozwojowi Gminy Kulesze Kościelne.

Zadaniem misji jest także motywowanie i integrowanie mieszkańców oraz ugruntowanie w nich potrzeby partycypacji w rozwoju oraz lokalnej tożsamości.

Wreszcie misja spełnia funkcję promującą gminę, w szczególności wobec potencjalnych inwestorów oraz turystów. Stanowi jasny przekaz dla mieszkańców i gości odwiedzających Gminę.

Misja Gminy Kulesze Kościelne to:

Tworzenie warunków zrównoważonego rozwoju Gminy Kulesze Kościelne i efektywne zaspokajanie potrzeb mieszkańców zapewniające godne warunki życiowe, rozwój społeczeństwa lokalnego oraz poczucie stabilizacji w przyszłości.

IV. Plan operacyjny Strategii

Strategiczne kierunki rozwoju Gminy Kulesze Kościelne na lata 2015-2022 to:

- Rozwój infrastruktury technicznej w gminie.
- Rozwój lokalnej gospodarki.
- Poprawa warunków życia mieszkańców.
- Poprawa wizerunku i estetyki Gminy.

Dla skutecznej realizacji wizji gminy Kulesze Kościelne zaplanowane zostały cele strategiczne, które będą służyć jej osiągnięciu. Nadrzędnym celem gospodarowania i sterowania rozwojem lokalnym jest tworzenie możliwie jak najlepszego środowiska do życia dla mieszkańców, zgodnie z zasadami racjonalnego i zrównoważonego rozwoju. Podstawą realizacji głównych założeń jest hierarchizacja celów na dwóch poziomach: strategicznym

i operacyjnym. Założeniem, które towarzyszyło kształtowaniu celów było ich określenie według metody SMART – w sposób prosty, mierzalny, osiągalny, istotny i określony w czasie. Skonkretyzowane wskazanie celów pozwala na odpowiednią koordynację realizacji zadań. Cele strategiczne określają długofalowe kierunki rozwoju gminy, natomiast cele operacyjne stanowią ich uszczegółowienie i umożliwiają wyznaczenie konkretnych zadań do realizacji.

Struktura celów i kierunków działań przedstawia się następująco:

Obszar strategiczny: Rozwój infrastruktury technicznej w gminie.

Cele operacyjne:

1. Rozwój infrastruktury drogowej.
2. Rozwój infrastruktury sieciowej i ochrony środowiska, w tym infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz stacji uzdatniania wody.
3. Wspieranie rozwoju sieci teleinformatycznej.
4. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury publicznej (kulturalnej, edukacyjnej, rekreacyjnej i sportowej oraz pomocy społecznej i ochrony zdrowia).

Kierunki działań:

- Dostosowanie gospodarki ściekowej, wodociągowej i obiektów usługowych do obowiązujących standardów.
- Poprawa nawierzchni dróg i chodników na terenie gminy.
- Modernizacja i rozbudowa energooszczędnego oświetlenia drogowego.
- Budowa i modernizacja istniejących placów zabaw.
- Budowa i rozwój infrastruktury turystycznej w miejscach atrakcyjnych turystycznie.
- Poprawa dostępności szerokopasmowego Internetu.
- Przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe, usługowe i przemysłowe.
- Monitoring w miejscach użyteczności publicznej.
- Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców gminy / oznakowanie dróg, skrzyżowań, znaki ograniczające prędkość itp.
- Budowa i remont przystanków oraz budowa przydrożnych zatok poprawiających bezpieczeństwo użytkowników.
- Zwiększenie atrakcyjności turystycznej poprzez budowę ścieżek rowerowych.
- Budowa zbiorników wodnych.

- Obniżenie poziomów emisji przez modernizację systemów ogrzewania
- Modernizacja linii elektroenergetycznych.
- Termomodernizacja obiektów gminnych i budynków mieszkalnych.
- Wspieranie rozwoju wykorzystania alternatywnych źródeł energii, geotermii oraz gospodarki niskoemisyjnej.
- Promocja dbałości o stan środowiska, w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju i edukacja ekologiczna.
- Doposażenie jednostek straży pożarnej.
- Zagospodarowanie osadów ściekowych.

Obszar strategiczny: Rozwój lokalnej gospodarki.

Cele operacyjne:

1. Stworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności.
2. Rozwój przedsiębiorczości opartej na wykorzystaniu lokalnych zasobów i produktów
3. Modernizacja zasobów gospodarczych i infrastrukturalnych.
4. Wspieranie nowoczesnego rolnictwa i pozarolniczego rozwoju wsi.
5. Pozyskiwanie inwestorów.

Kierunki działań:

- Przygotowanie terenów pod inwestycje.
- Nawiązywanie bezpośrednich kontaktów z potencjalnymi inwestorami.
- Wspieranie działań w kierunku rozwoju podmiotów gospodarczych.
- Wspieranie gospodarki niskoemisyjnej.
- Współdziałanie przy organizowaniu miejsc rekreacji, sprzyjających rozwojowi turystyki pieszej, rowerowej i konnej.
- Zwiększanie atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej gminy oraz dostępności terenów atrakcyjnych turystycznie.
- Doradztwo dla osób zakładających i prowadzących działalność gospodarczą.
- Organizowanie kształcenia ustawicznego, umożliwiające przekwalifikowanie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.
- Ułatwienie wejścia na rynek pracy osób niepełnosprawnych, biernych zawodowych poprzez wykorzystanie mechanizmów ekonomii społecznej.

- Modernizacja i dostosowanie budynków niewykorzystanych do aktualnych potrzeb i kierunków rozwoju gospodarki.
- Wspieranie tworzenia grup producentów rolnych oraz specjalizacji produkcji rolnej.
- Zachęcanie do tworzenia firm przetwórstwa rolno – spożywczego oraz obsługi gospodarstw rolnych.
- Uzupełnienie produkcji rolnej o agroturystykę i turystykę wiejską oraz promowanie turystyki weekendowej.
- Rozbudowa bazy turystycznej i około turystycznej.

Obszar strategiczny: Poprawa warunków życia mieszkańców.

Cele operacyjne:

1. Wspieranie aktywności oraz integracji społeczności lokalnej.
2. Wzrost poziomu edukacji i rozwój kultury.
3. Wzrost poziomu edukacji oraz rozwój sportu i rekreacji w gminie.
4. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców.
5. Zwiększenie poziomu aktywności i integracji mieszkańców oraz rewitalizacja społeczna w sołectwach.
6. Kulturowanie tradycji i dziedzictwa narodowego.

Kierunki działań:

- Szersze wykorzystywanie gminnej bazy oświatowej, sportowej i kulturalnej dla działań aktywizujących społeczeństwo.
- Zwiększenie dostępności społeczeństwa do źródeł informacji poprzez wykorzystanie wyposażenia (sprzęt i oprogramowanie) jednostek organizacyjnych gminy.
- Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, nieformalnymi grupami mieszkańców, jednostkami straży pożarnej oraz jednostkami samorządu terytorialnego w celu rozwoju infrastruktury społecznej w gminie.
- Współdziałanie z instytucjami rynku pracy, pomocy społecznej oraz szkoleniowymi w celu aktywizacji osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Zwiększanie aktywności sportowej wśród dzieci i dorosłych poprzez organizowanie imprez rekreacyjnych i sportowych oraz spotkań warsztatowych na temat aktywnego i zdrowego stylu życia.

- Organizowanie różnego rodzaju szkoleń oraz warsztatów podwyższających kompetencje i rozwijających zainteresowania mieszkańców.
- Realizowanie programów edukacyjnych przygotowujących dzieci i młodzież do funkcjonowania w społeczeństwie obywatelskim.
- Współdziałanie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi oraz jednostkami OSP w podejmowaniu przedsięwzięć służących poprawie jakości życia.
- Stosowanie innowacyjnych technik nauczania i uczenia się, opartych na technologiach informacyjno-komunikacyjnych.
- Organizowanie imprez i spotkań mających na celu integrowanie społeczeństwa, budowanie lokalnej tożsamości oraz kultywowanie lokalnych zwyczajów i tradycji.
- Dbanie o miejsca pamięci.
- Udział w akcjach promujących badania profilaktyczne.

Obszar strategiczny: Poprawa wizerunku i estetyki Gminy.

Cele operacyjne:

1. Estetyzacja gminy oraz rewitalizacja przestrzeni publicznych
2. Modernizacja centrum gminy w Kuleszach Kościelnych
3. Poprawa zagospodarowania przestrzennego w sołectwach.

Kierunki działań:

- Budowa systemu informacji i promocji gminy.
- Modernizacja małych obiektów (przystanki, ławki, tablice informacyjne, itp.).
- Usprawnienia obsługi, np. poprzez stałą rozbudowę systemu elektronicznej obsługi klienta, podnoszenie poziomu wykształcenia i kompetencji urzędników, poprawę warunków lokalowych, w tym udostępnienie obiektów dla niepełnosprawnych.
- Wdrożenie informatycznego systemu obsługi mieszkańców (e-urząd).
- Modernizacja pomieszczeń biurowych w Urzędzie Gminy.
- Zagospodarowanie terenów zielonych wokół Urzędu Gminy.
- Odnowa i modernizacja obiektów oraz zagospodarowanie przestrzeni w sołectwach.

Pomimo, że kierunki działań przyporządkowane są konkretnym celom operacyjnym to niejednokrotnie przyczyniać się mogą do osiągnięcia więcej niż jednego celu. Kierunki działań to katalog przykładowych zadań, które traktować należy jako pewną propozycję – otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej wspólnoty gminy w perspektywie długofalowej. Wymienione kierunki są określone na dużym poziomie ogólności i niekiedy wymagać będą dalszego rozplanowania.

Strategia Rozwoju Gminy Kulesze Kościelne nie ogranicza się w swych zapisach wyłącznie do operacji realizowanych bezpośrednio przez władze samorządowe, ale dotyczy całej społeczności lokalnej, tj. wszystkich organizacji, instytucji i podmiotów, działających na części bądź całości jej obszaru. Realizacja zapisów Strategii powinna się odbywać na zasadzie budowania i rozwijania sieci aktywnej (efektywnej) współpracy międzysektorowej i międzyorganizacyjnej, czyli zgodnie z kluczowymi zasadami polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

V. System monitorowania Strategii

Dla skutecznej i efektywnej realizacji ustaleń Strategii Rozwoju Gminy Kulesze Kościelne niezbędne jest stworzenie systemu monitoringu założonych celów i zadań.

Monitorowanie strategii to proces polegający na analizie postępów w osiąganiu zakładanych celów strategicznych. Proces ten składa się z szeregu działań m.in. zbierania danych i informacji, analizy uzyskanych danych, wyznaczania wartości określonych wskaźników efektywności (*ang. KPIs – Key Performance Indicators*) oraz ich porównania z przyjętymi celami efektywnościowymi, oceny finalnych wyników i przygotowywania cyklicznych raportów z oceny realizacji zapisów strategii.

Proponuje się coroczną ewaluację wyników wdrażania Strategii na podstawie efektów zadań i projektów, które są w fazie realizacji lub zostały w danym roku zakończone.

Zaproponowane wskaźniki efektywnościowe (KPIs) stanowią zbiór otwarty, tj. w trakcie realizacji celów strategicznych, operacyjnych i poszczególnych działań mogą ulegać one zmianom, korektom, rozszerzeniom o dodatkowe wskaźniki.

**Tabela 9. Monitorowane wskaźniki efektywności w obszarze celu operacyjnego –
Rozwój infrastruktury drogowej (PRZYKŁAD)**

Lp.	Wskaźnik (nazwa wskaźnika)	Jednostka	Zakładany poziom/ Rzeczywisty poziom/ Odchylenie od zakładanego poziomu w %
1.	Długość wybudowanych/ zmodernizowanych dróg gminnych	m	Przykład dla celu operacyjnego ROZWÓJ INFRASTRUKTURY DROGOWEJ
2.	Długość wybudowanych/ zmodernizowanych poboczy/chodników	m	
3.	Długość utworzonych/urządzonych ścieżek rowerowych, pieszych, zatoczek	m	
4.	Ilość wybudowanych/wyremontowanych przystanków oraz przydrożnych zatok poprawiających bezpieczeństwo użytkowników.	szt.	
5.	Ilość oznakowanych dróg, skrzyżowań, znaków ograniczające prędkość itp.	szt.	
6.	Ilość wybudowanych/ zmodernizowanych punktów oświetlenia ulicznego	szt.	
7.	Długość poddanych konserwacji rowów i przepustów wzdłuż dróg i cieków wodnych	m	
8.	Całkowity koszt inwestycji na drogi publiczne w gminie	zł	

Większość danych dotyczących wskaźników dostępnych jest w ramach oficjalnej statystyki i będzie pozyskiwana z Banku Danych Lokalnych oraz danych Urzędu Gminy.

Taki monitoring realizacji zapisów strategii ma zatem dwie funkcje: sprawdzającą i korygującą. Należy tu określić zadania (wykonane i niewykonane), a także podać przyczyny odchylenia od zapisów. Chodzi tu nie tylko o zadania rzeczowe, ale również o zadania organizacyjno-finansowe (montaż finansowy). Funkcja korygująca to wprowadzanie do zapisów Strategii zmian wynikających ze szczególnie istotnych okoliczności, których nie dało się przewidzieć w fazie tworzenia Strategii, lub co do których przyjęto niewłaściwe założenie. Monitoring strategii umożliwi więc:

- bieżącą ocenę realizacji programów i zadań oraz osiągania celów,
- prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji,

- dokonanie bieżących korekt i poprawek,
- podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych,
- informowanie społeczności lokalnej o uzyskanych wynikach.

Monitoring umożliwi traktowanie prac nad Strategią rozwoju Gminy jako zadania ciągłego.